

Umumiy o'rta ta'lim maktab o'qituvchilari uchun

QO'LLANMA

Dars rejasi

Mavzu: “Huquqiy xulq-atvor”

Fan: Davlat va huquq asoslari

Dars davomiyligi: 45 daqiqa

Sinf: 8-sinf

Dars maqsadi:

1. O'quvchilarga huquqiy xulq-atvorning asosiy xususiyatlari va turlarini tushuntirish.
2. Huquqiy xulq-atvorning shakllari va ularning jamiyatdagi ahamiyatini aniqlash.
3. Huquqiy xulq-atvorni hayotiy vaziyatlarda to'g'ri qo'llashni o'rgatish.
4. To'g'ri va noto'g'ri huquqiy xulq-atvorning oqibatlarini tushuntirish.

Kutilayotgan natijalar:

1. O'quvchilar huquqiy xulq-atvorning asosiy xususiyatlari, turlari va shakllari haqida bilimga ega bo'lishadi.
2. O'quvchilar jamiyatdagi o'zlarining huquqiy xulq-atvorlarini to'g'ri shakllantirishni o'rganadilar.
3. O'quvchilar hayotiy vaziyatlardan foydalanib, to'g'ri huquqiy xulq-atvorni belgilashni o'rganadilar.
4. O'quvchilar huquqiy xulq-atvorning jamiyat va davlat hayotidagi ahamiyatini tushunishadi.

Metodlar:

- **Suhbat:** Mavzuga oid muhokamalar, fikrlarni bildirish.
- **Blits-so'rov:** Mavzuga oid savollar orqali faollikni ta'minlash.

- **Hayotiy vaziyatlar (keys):** Huquqiy xulq-atvorga oid vaziyatlarni tahlil qilish va hal qilish.
 - **Hikoya:** Huquqiy xulq-atvorning turli shakllariga oid misollar keltirish.
 - **Bilimlarni mustahkamlash:** Olingan bilimlarni mustahkamlash uchun turli faol metodlar.
-

Foydalanadigan materiallar:

- **Taqdimot:** Huquqiy xulq-atvorning turlari va shakllarini ko'rsatuvchi slaydlar.
 - **Kartochkalar:** Huquqiy xulq-atvor turlari va shakllariga oid savollar.
 - **Rasmlar:** Huquqiy xulq-atvorning muhim prinsiplari va qoidalarini ko'rsatuvchi rasmlar.
-

Dars qismlari:

1. Darsga kirish (5 daqiqa)

- **O'qituvchi:**
 - "Huquqiy xulq-atvor - bu inson huquqlariga hurmat bilan munosabatda bo'lish, o'z vazifalarini bajarish va jamiyat qoidalariga rioya qilishdir. Bugun biz huquqiy xulq-atvorning turlari va shakllari haqida gaplashamiz."
 - "Huquqiy xulq-atvorning qanday xususiyatlari bor deb o'ylaysiz?"

2. Mavzuni tushuntirish (10 daqiqa)

- **Huquqiy xulq-atvor xususiyatlari:**
 - **Ta'rif:** "Huquqiy xulq-atvor insonning davlat va jamiyat qoidalariga, ya'ni qonunlarga, farmonlarga va boshqa huquqiy hujjatlarga rioya qilishini ta'minlaydi. Bu xulq-atvor insonning o'z huquqlarini hurmat qilishi va boshqalarning huquqlariga bo'lgan hurmatini ko'rsatadi."
 - **Misol:** "Agar inson qonunlarga rioya qilsa, u yuqori xulq-atvorga ega bo'ladi."
 - **Savollar:** "Huquqiy xulq-atvorning qaysi xususiyatlari jamiyat uchun muhim?"

3. Huquqiy xulq-atvor turlari (10 daqiqa)

- **Huquqiy xulq-atvor turlari:**
 - **Ta'rif:** "Huquqiy xulq-atvorni ijobiy va salbiy turlarga ajratish mumkin. Ijobiy xulq-atvorga qonunlarga rioya qilish va adolatli faoliyat hisoblansa, salbiy xulq-

atvorga qonunlarni buzish, huquqbuzarlik va adolatsizlik kabi xulq-atvorlarni misol sifatida keltirish mumkin.”

- **Misollar:**

- **Ijobiy xulq-atvor:** “Yo‘l harakati qoidalariga amal qilgan holda piyodalarning doimo piyodalar uchun mo‘ljallangan yo‘lakchalardan yo‘lni kesib o‘tishi.”

- **Salbiy xulq-atvor:** “Pora berish, odamlarni aldash.”

- **Savollar:** “Siz qanday huquqiy xulq-atvor turlarini bilasiz?”

4. Huquqiy xulq-atvor shakllari (10 daqiqa)

- **Huquqiy xulq-atvor shakllari:**

- **Ta’rif:** “Huquqiy xulq-atvor shakllari jamiyatdagi munosabatlarning haqiqiy va o‘ziga xos yo‘llaridir. Bu shakllar huquqiy amaliyot va qonunlar bilan bog‘liq bo‘lib, odamlar o‘z huquq va burchlarini bajarishda amalga oshiradi.”

- **Misollar:** “Huquqiy xulq-atvor shakllari jamoat joylarida tartibni saqlash, davlat organlari bilan hamkorlik qilish va qonunlarga rioya qilishdir.”

- **Savollar:** “Huquqiy xulq-atvor shakllari jamiyatda qanday o‘zgarishlarga olib keladi?”

5. Hayotiy vaziyatlar (keys) (10 daqiqa)

- **Keys 1:**

- **Holat:** “Siz va o‘rtog‘ingiz imtihonga tayyor emassiz. Imtihonlardan yaxshi baho olish uchun sizning sinfdoshingiz muallimga sovg‘a berishni taklif qiladi?”

- **Savollar:** “Bu vaziyatda qanday qaror qabul qilishingiz kerak? Pora berish qanday huquqiy xulq-atvor turiga kiradi?”

Keys 2:

- **Holat:** “Bir odam ko‘chadagi jamoat joyida qonunni buzmoqda, ya’ni savdo qilish vaqti tugaganidan keyin do‘konni yopmaydi. Bu huquqiy xulq-atvor qanday shaklni ko‘rsatadi?”

- **Savollar:** “Bu holatda qanday to‘g‘ri qaror qabul qilish mumkin?”

7. Blits-so‘rov (3 daqiqa)

- **Savollar:**

1. Huquqiy xulq-atvorning asosiy xususiyatlari nimalardan iborat?
 2. Huquqiy xulq-atvor turlarini aniqlang.
 3. Huquqiy xulq-atvor shakllari qanday o‘zaro bog‘langan?
 4. Huquqiy xulq-atvor turlari jamiyatga qanday ta’sir qiladi?
-

Dars yakunlari (2 daqiqa)

- **Xulosa:**

- “Huquqiy xulq-atvor jamiyatdagi barqarorlik va tinchlikni ta’minlaydi. Har birimizning xulq-atvorimiz jamiyatning har tomonlama rivojlanishiga hissa qo’shadi. Biz o‘z xulq-atvorimiz bilan qonunlarga rioya qilish va adolatni saqlashda muhim o‘rin tutamiz.”
